

IKÄIHMISTEN PERHEHOIDON
TOIMINTAOHJE
PELKOSENNIEMI

Sisällys

1	Johdanto	3
1.1	Perhehoidon keskeiset käsitteet.....	3
2	Ikäihmisten perhehoito.....	5
2.1	Perhehoidon tarkoitus ja tavoite	5
2.2	Perhehoidon järjestäminen	5
2.3	Perhehoidon muodot.....	6
2.4	Perhehoidon myöntäminen.....	7
3	Perhehoitajan ja perhekodin hyväksyminen	8
3.1	Perhehoitaja.....	8
3.2	Perhekoti.....	8
3.3	Perhekodissa olevien ikäihmisten määrä	9
4	Toimeksiantosopimus	10
4.1	Perhehoitajaa sijaistavan toimeksiantosopimus	11
4.2	Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	11
5	Perhehoidon palkkiot ja korvaukset	12
5.1	Hoitopalkkio.....	12
5.2	Kulukorvaus.....	13
5.3	Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut	14
5.4	Käynnistämiskorvaus	14
5.5	Perhehoidon hoitopalkkiot ja kulukorvaukset keskeytysten ajalta.....	15
5.5.1	Perhehoitajan sairastuessa	15
5.5.2	Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä	15
5.6	Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon päättyessä.....	15
6	Perhehoitajan asema	16
6.1	Perhehoitajan oikeus vapaaseen	16
6.2	Maksut perhehoitajan vapaan ajalta	18
6.3	Perhehoitajan eläketurva	18
6.4	Perhehoitajan, perhehoidossa olevan ikäihmisen sekä perhekodin vakuutukset	18
7	Perhehoitajan tuki.....	19
7.1	Perhehoitajan valmennus, yhteistyö, täydennyskoulutus ja työnohjaus.....	19
7.2	Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset.....	20
8	Perhehoidossa olevaa ikäihmistä koskevat asiat.....	20
8.1	Ikäihmisen asema ja oikeudet	20
8.2	Hoito- ja palvelusuunnitelma / asiakassuunnitelma	20
8.3	Ikäihmisen lääkehoito perhekodissa	20
8.4	Perhehoidon asiakasmaksut	21
8.5	Perhehoidossa olevan ikäihmisen yksityis- ja käyttövarat	22
8.6	Perhehoidossa olevan ikäihmisen valitus- ja vaikutusmahdollisuudet	22
8.7	Ikäihmisen kuolema perhekodissa	23
9	Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet	23
9.1	Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys.....	23
9.2	Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus.....	23
9.3	Perhehoitajan ilmoittamisvelvollisuus.....	24
10	Kunnan oikeudet ja velvollisuudet.....	24
11	Perhehoidon valvonta.....	25
12	Perhehoidon yhteystiedot	26

1 Johdanto

Tämä toimintaohje sisältää tietoa siitä, miten kunta järjestää, tuottaa ja toteuttaa perhehoitoa ikäihmisille perhekodissa tai asiakkaan omassa kodissa. Toimintaohjeessa kuvataan perhehoidon keskeiset käsitteet, perhehoidon toteutusta, korvauksiin liittyviä periaatteita, perhehoitajan asemaa ja tuen muotoja ja niiden toteutusta.

Toimintaohjetta päivitetään sosiaalijohtajan ja perhehoidon yhdyshenkilön toimesta vuosittain huomioiden muun muassa indeksikorotukset perhehoidon palkkioihin, kulukorvauksiin ja asiakasmaksuihin. Toimintaohjeen muutokset hyväksyy hyvinvointilautakunta.

Tässä toimintaohjeessa linjataan yhtenäiset periaatteet ikäihmisten toimeksiantosuhteisen perhehoidon toteuttamiseen Pelkosenniemen kunnassa. Toimintaohje turvaa asiakaslähtöisen perhehoidon laadun edellytykset ja perustan sekä kaikkien osapuolien oikeudet ja velvollisuudet.

Ikäihmisten perhehoitoa ohjaava lainsäädäntö koostuu seuraavista laista ja asetuksista:

- perhehoitolaki (263/2015)
- sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- laki (734/1992) ja asetus (912/1992) sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista
- julkisten alojen eläkelaki (81/2016)
- työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)
- sairausvakuutuslaki (1224/2004)
- hallintolaki (434/2003)
- hallintolainkäyttölaki (586/1996)
- kotikuntalaki (201/1994)
- henkilötietolaki (523/1999)
- laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystal-
veluista (980/2012)

Lisäksi ikäihmisten perhehoidon järjestämisessä noudatetaan sosiaali- ja terveysministeriön Hyvä perhehoito -työryhmän raporttia perhehoitolain toimeenpanon tueksi 2017.

<http://stm.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-00-3875-5>

1.1 Perhehoidon keskeiset käsitteet

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunnan on huolehdittava sosiaalihuoltolaissa ja perhehoitolaissa. Perhehoidon tavoite ja toteutustavat on määritelty perhehoitolaissa. Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.

Ikäihmisten perhehoito on kodinomainen tapa järjestää ikäihmisen asuminen, kun omassa kodissa asuminen ei ole mahdollista tai hänen kannaltaan tarkoituksenmukaista. Perhekodissa asuva ikäihminen tilastoidaan kotona asuvaksi ja hän on oikeutettu samoihin avohuollon palveluihin, kuin omassa kodissaan asuva henkilö.

Perhehoitaja on henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa ja on suorittanut tehtävän edellyttämän ennakkovalmennuksen.

Perhekoti on yksityiskoti, jossa annetaan perhehoitoa. Se on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan, rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Sopivuutta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin ja perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata ikäihmisen tarpeisiin sekä siihen, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan henkilön.

Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa sitä, että henkilölle on myönnetty perhehoito toistaiseksi ja hän muuttaa perhekotiin asumaan.

Lyhytaikainen perhehoito voi tarkoittaa joko säännönmukaisia vuorohoitajaksoja tai yksittäistä, määräaikaista hoitajaksoa esim. toipilasaikana sairaalahoidon jälkeen ennen kotiutumista omaan kotiin. Lyhytaikainen perhehoito sopii myös omaishoitajan vapaapäivien sijaishoidoksi.

Osavuorokautinen perhehoito on joko päivä- tai yöhoitoa, joka on kestoltaan alle 12 h/vrk. Osavuorokautinen perhehoito voi olla kertaluonteista tai säännöllisesti toistuvaa ja myös se vastaa omaishoitajien tarpeisiin.

Perhehoito hoidettavan kotona määritellään kestopensa perusteella lyhytaikaiseksi tai osavuorokautiseksi perhehoidoksi. Kotona tapahtuvaa perhehoitoa voidaan järjestää mm. omaishoitajan vapaan järjestämiseksi silloin, kun hoidettavan ei ole tarkoituksenmukaista siirtyä sijaishoidon ajaksi pois omasta kodistaan.

Perhehoidon asiakasmaksu on kunnan muihin palveluihin verrattavissa oleva lyhytaikaisen tai pitkäaikaisoidon maksu. Pitkäaikaisesta perhehoidosta voidaan periä asiakasmaksu samalla tavoin kuin pitkäaikaisesta laitoshoidosta. Tällöin asiakkaalta ei voi periä muita palvelumaksuja.

Perhehoidon sääntökirja sisältää tietoa siitä, miten kunta järjestää, tuottaa ja toteuttaa perhehoitoa. Toimintaohjeessa kuvataan kunnan perhehoidon käytäntöjä ja muun muassa perhehoitajien tuen eri muotoja ja niiden toteutusta.

Toimeksiantosopimus on perhehoitajan ja sijoittavan kunnan/ kuntayhtymän välinen sopimus, jossa tulee sopia palkkiosta, käynnistämiskorvauksesta, kulukorvauksesta, asiakkaan käyttövaroisista, hoidon kestosta, perhehoitajan vapaasta, hyvinvointi- ja terveystarkastuksesta, valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta, irtisanomisesta sekä kunnan ja perhehoitajan välisestä yhteistyöstä.

Sijoittavan kunnan tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu lain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet.

Perhekodin sijaintikunnan tehtävänä on järjestää ne palvelut ja tukitoimet, mitkä perhehoitoon sijoitettu henkilö tarvitsee.

2 Ikäihmisten perhehoito

”Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.” Perhehoitolaki 3 §

Perhehoito on yksi vaihtoehto ikäihmisten palvelutarjonnassa. Ikäihmisten perhehoito on inhimillisen, kotoisan ja turvallisen arjen mahdollistava hoivan ja huolenpidon muoto. Sen perustana ovat yhteisöllisyys ja perheen arkeen osallistuminen ikäihmisen tarpeet huomioiden.

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa kunta hyväksyy perhehoitajan ja perhekodin soveltuvuuden perhehoitotehtävään ja valvoo perhehoitoa. Kunta tekee hallinnollisen päätöksen ikäihmisen perhehoidosta. Perhehoitaja ja kunta solmivat keskenään toimeksiantosopimuksen, jossa sovitaan muun muassa hoitopalkkioista, kulukorvauksista sekä perhehoitajan muusta tuesta. Ikäihmisten perhehoidon yhdyshenkilön ja perhehoitajan välinen yhteydenpito on molemminpuoliseen luottamukseen perustuvan yhteistyön lähtökohta. Perhehoito perustuu aina ikäihmisen tai hänen laillisen edustajansa kuulemiseen ja ikäihmiselle yhteistyössä laadittuun hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

2.1 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite

”Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan.” Perhehoitolaki 1 § 2 mom

”Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Kunta tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa.” Perhehoitolaki 3 §

Perhehoidossa kunnioitetaan ikäihmisen itsemääräämisoikeutta, otetaan huomioon yksilölliset tarpeet ja toiveet sekä huomioidaan turvallisuus. Perhehoidon vahvuuksia ovat jatkuvuus, kodinomainen ympäristö sekä pysyvät ihmissuhteet. Perheen arkeen osallistuminen ja perhehoitajan läsnäolo tukevat ikäihmisen toimintakykyä ja kuntoutumista sekä ylläpitävät hyvää elämänlaatua.

Perhehoito on sopiva hoivan ja huolenpidon muoto esimerkiksi silloin, kun toimintakykyä heikentää iän tuoma hauraus, sairaus, vamma tai turvattomuuden tunne. Perhehoidon myöntämisessä lähtökohtina ovat ikäihmisen elämäntilanne sekä tuen, ohjauksen, hoivan ja huolenpidon tarve. Perhehoitoon sijoittamisessa huomioidaan ikäihmisen toiveet, hänen läheistensä mielipide sekä perhehoitajan arvio omista valmiuksistaan suhteessa ikäihmisen tarpeisiin.

2.2 Perhehoidon järjestäminen

Kunta vastaa perhehoidon järjestämisestä. Kunnassa on nimetty perhehoidon yhteyshenkilö, joka tekee yhteistyötä ikäihmisten palvelu-/asiakasohjaajien, laskutuksesta ja perhehoidon palkkioiden maksuista vastaavien henkilöiden kanssa. Ikäihmisten perhehoidon yhdyshenkilö tukee perhehoitajia työssään. Tarvittaessa sosiaalijohtaja rekrytoi lisää perhehoitajia. Kunta ylläpitää perhehoitajia ja perhekoteja koskevia tietoja rekisteriselosteen mukaisesti. Perhehoitoa koskevat asia-

kirjat arkistoidaan asianmukaisesti ja kunta tallentaa perhehoitajasta ja perhekodista seuraavat tiedot:

- Nimi, henkilötunnus, osoite, puhelinnumero, sähköpostiosoite sekä mahdollinen perhekodin verkkosivujen osoite.
- Kotona asuvat perheenjäsenet (nimi, henkilötunnus, perheenjäsenen tyyppi: puoliso/avopuoliso, lapsi, kotona asuva aikuinen ja onko osallinen perhehoidon toteuttamiseen).
- Perhekodin tiedot, mikäli hoito tapahtuu perhehoitajan kodissa
- Perheen terveydentila ja työkyky, päihteiden käyttö
- Yleistä tietoa perheestä/perhekodista esim. sovittu hoidettavien enimmäismäärä, eläimiä, esteetön jne.
- Palvelujen saatavuus
- Perhehoidossa olevat asiakkaat
- Tiedot ennakoivasta: missä, ajankohta, valmentajat.
- Kertomusosio: puhelinkeskustelut, sähköpostinvaihdot ja kotikäynnit, jotka koskevat perhehoitajaa tai perhekotia.

Perhehoidon yhdyshenkilö arvioi yhdessä ikäihmisen ja hänen omaisensa kanssa perhehoidon ja perhekodin soveltuvuuden ikäihmisen tarpeisiin nähden. Perhehoitaja arvioi omia valmiuksiaan toimia perhehoitajana kyseiselle ikäihmiselle. Perhehoitoa suunniteltaessa selvitetään ikäihmisen muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä tukitoimien tarve ja saatavuus. Perhehoito käynnistyy aina tutustumisjaksolla.

2.3 Perhehoidon muodot

Perhehoito voi olla joko lyhyt- tai pitkäaikaista perustuen yksilölliseen hoito- ja palvelusuunnitelmaan. Perhehoitoa voidaan toteuttaa myös osavuorokautisena, joko päivä- tai yöaikaisena. Perhehoito tapahtuu perhehoitajan tai asiakkaan yksityiskodissa.

Lyhytaikainen perhehoito on kestoltaan enintään 14 vuorokautta kalenterikuukaudessa. Lyhytaikaista perhehoitoa voidaan käyttää omais- tai perhehoitajan vapaan järjestelyissä tai kuntouttavana jaksena esimerkiksi sairaalahoidon jälkeen. Sen tavoitteena on tukea ikäihmisen kotona asumista. Jos lyhytaikainen perhehoito jatkuu yli 14 vuorokautta, se muuttuu pitkäaikaiseksi ja aiemmin tehty toimeksiantosopimus tarkistetaan.

Pitkäaikainen perhehoito on toistaiseksi voimassa olevaa kestäen yli 14 vuorokautta. Se on ensisijainen vaihtoehto ikäihmisille, jotka eivät voi enää turvallisesti asua omassa kodissaan ja tarvitsevat hoivaa ja huolenpitoa.

Osavuorokautinen perhehoito voi olla päivä- tai yöaikaista, ja se voi toimia vaihtoehtona niissä koti- tai omaishoidon tilanteissa, joissa ympärivuorokautisen perhehoidon järjestäminen ei ole tarpeellista tai tarkoituksenmukaista. Osavuorokautinen perhehoito voi olla kestoltaan alle 6 h/vrk, 6-12 h/vrk tai yli 12 h/vrk.

Perhehoito ikäihmisen kodissa mahdollistaa esimerkiksi omaishoitajan vapaan tilanteissa, joissa ikäihminen ei voi tai halua lähteä pois omasta kodistaan. Tällöin perhehoito on pääsääntöisesti lyhytaikaista tai osavuorokautista.

Perhehoitajan sijaistaminen on lyhytaikaista perhehoitoa, jossa kiertävä perhehoitaja (sijaishoitaja) menee perhehoitajan kotiin hänen vapaapäiviensä ajaksi ja vastaa ikäihmisten hoivasta ja huolenpidosta.

Ammatillinen perhehoito on perhehoitoa, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa. Tässä toimintaohjeessa ei määritellä ammatillisen perhehoidon järjestämistä.

2.4 Perhehoidon myöntäminen

Perhehoito on sosiaalihuoltolain mukaista avohoitoa ja sen myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin. Palveluohjauksessa huomioidaan ikäihmisen osallisuus ja valinnanvapaus sekä tuetaan hänen mahdollisuuttaan tehdä tietoon ja kokemukseen perustava valinta. Perhehoidon järjestämisessä on tärkeää turvata hoidettavan ja hänen läheistensä osallisuus perhehoitoa suunniteltaessa ja perhehoidon aikana. Tämä tarkoittaa, että henkilö saa ikänsä, kehitystasonsa ja toimintakykynsä mukaisesti ja tarvittavin tukitoimin olla mukana tekemässä elämäänsä liittyviä suunnitelmia ja päätöksiä niin, että hänen tahtonsa ja etunsa otetaan huomioon. (STM 2017 Perhehoitolain toimeenpanon tuki.)

Ikäihmisen on mahdollista saada perhehoitoa, kun hänellä ei ole sairaalahoidon, muun vaativan ammatillisen hoidon, kahden henkilön avustamisen tai säännöllisen yöaikaisen avustamisen tarvetta MUTTA

- hän ei pärjää kotona tai hän kokee turvattomuutta, ahdistuneisuutta, masennusta, yksinäisyyttä kotiin annettavista palveluista huolimatta TAI
- hän tarvitsee toisen henkilön ohjausta, tukea tai läsnäoloa arjessa selviytymiseen enemmän kuin kotiin annettavilla palveluilla voidaan tai on tarkoituksenmukaista häntä tukea TAI
- perhehoito tukee hänen läheistensä jaksamista.

Ikäihmisen on mahdollista saada **lyhytaikaista tai osavuorokautista** perhehoitoa

- tukemaan kotona asumista tilanteissa, joissa sosiaalitoimi arvioi perhehoidon ensisijaiseksi
- omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien ajaksi
- omaishoitajan jaksamisen tueksi tai esim. omaishoitajan sairastuessa tai omaishoitosuhteen päättyessä
- kuntouttavana jaksana esim. sairaalahoidon jälkeen

Ikäihmiselle voidaan järjestää perhehoitoa hänen omassa kodissaan, kun se vastaa parhaiten ikäihmisen tarpeita sekä ylläpitää ja edistää hänen toimintakykynsä säilymistä.

3 Perhehoitajan ja perhekodin hyväksyminen

3.1 Perhehoitaja

”Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakovalmennus.” Perhehoitolaki 6 §

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka kunnan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa perhehoitoa omassa yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoitaja ei ole työsuhteessa kuntaan eikä yksityinen palveluntuottaja.

Perhehoitajuudesta kiinnostuneelle henkilölle on annettava riittävästi tietoa ja tukea ennen perhehoitajaksi ryhtymistä. Perhehoitajuus on koko perheen asia ja se vaatii kaikkien perheenjäsenten hyväksymisen ja sitoutumisen tehtävään. Kunta hyväksyy henkilön soveltuvuuden perhehoitajaksi. Perhehoitajien valmennuksessa käytetään Perhehoitoliiton valmennusohjelmaa.

Ikäihmisten perhehoitajan ennakovalmennuksen tavoitteena on:

- taata jokaiselle ikäihmiselle tasavertainen mahdollisuus päästä hyvin perhehoitajuuteen perehtyneeseen ja sitoutuneeseen perheeseen
- antaa ikäihmisten perhehoitajuutta harkitseville mahdollisuus saada ennalta riittävästi tietoa tehtävästä, jotta he voivat tehdä tietoon perustuvan päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä
- taata ikäihmiselle hyvä hoiva ja huolenpito niin, että perhehoitajalla on riittävästi tietoja ja taitoja vastata ikäihmisen yksilöllisiin tarpeisiin ja tehdä yhteistyötä ikäihmistä koskevissa asioissa perhehoidossa olevan henkilön läheisten, kunnan ja muiden tahojen kanssa

Ikäihmisten perhehoitajalta edellytettävät valmiudet:

- pitää huolta ikäihmisen hyvinvoinnista (hoiva ja huolenpito)
- auttaa ja tukea ikäihmistä hänen omien voimavarojensa hyödyntämisessä ja toimintakyvyn ylläpitämisessä
- mahdollistaa ja tukea ikäihmisen ja hänen läheistensä yhteydenpitoa
- tehdä yhteistyötä ikäihmisen asioissa
- sitoutua perhehoitajan tehtävään

3.2 Perhekoti

”Perhekodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitetun tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteiltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva.” Perhehoitolaki 5 §

Perhekoti on kunnan hyväksymä yksityiskoti, jossa annetaan perhehoitoa. Perheen jäsenten tulee hyväksyä ja olla yksimielisiä perhehoitotoiminnasta. Sopivuutta arvioitaessa huomioidaan myös perheen ihmissuhteet ja kodin ilmapiiri. Perhekodissa tulee mahdollisimman hyvin huomioida esteettömyys ja turvallisuus. Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalle tulee pääsääntöisesti olla oma huone, tai mahdollisuus yksityisyyteen tulee turvata muulla tavoin. Kodin hyväksymisessä perhekodiksi arvioidaan seuraavia asioita:

Perhekodin tulee olla:

- rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle perhehoidolle sopiva
- tarkoituksenmukainen ja kodikas
- ilmapiiriltään myönteinen
- sijainniltaan ikäihmisen tarvitsemien muiden palvelujen ja läheisten yhteydenpidon kannalta toimiva
- turvallinen:
  - perhekodin ympäristö on ikäihmiselle sopiva, perhekotiin on mahdollisuus tarvittaessa järjestää apuvälineitä, esteetön ympäristö tai erityisvarustus
  - perhekodin turvallisuutta koskeissa asioissa toimitaan paikallisen pelastusviranomaisen ohjeen mukaisesti huomioiden, että perhekoti on yksityiskoti

Perhehoitoon tulevalle ikäihmisellä tulee olla:

- mahdollisuus sekä yhteisöllisyyteen että yksityisyyteen
- halutessaan mahdollisuus osallistua oman huoneensa kalustamiseen ja sisustamiseen
- mahdollisuus käyttää kodin yhteisiä tiloja
- tasa-arvoinen asema muiden perhekodin jäsenten kanssa

Perhekodit kuuluvat paloturvallisuuden osalta omavalvonnan piiriin ja rakennuksen omistajan ja haltijan on itse huolehdittava tilojensa turvallisuudesta. Perhekodin turvallisuuden varmistamisessa tehdään yhteistyötä pelastusviranomaisten kanssa jo kotia hyväksyessä perhekodiksi sekä perhekotien paloturvallisuusohjeisiin liittyvissä asioissa. Pelastuslaissa (2011) ja asetuksessa palovaroitimien sijoittamisesta ja kunnossapidosta (2009) säädetään muun muassa palovaroitimien määrästä ja sijoittamisesta, alkusammutuskaluston sijoittamisesta ja tehosta sekä poistumisturvallisuudesta. Pelastusviranomaiset voivat asettaa perhekodille erityisiä turvallisuusvaatimuksia pelastuslain perusteella.

3.3 Perhekodissa olevien ikäihmisten määrä

”Perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina. Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on 6 § 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus.” Perhehoitolaki 7 §

”Jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille, voi perhekodissa olla samanaikaisesti hoidettavana useampi henkilö. Lisäksi erityisestä syystä voidaan samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismäärästä poiketa. Erityisenä syynä pidetään lähinnä tilannetta, jossa perhehoidossa samanaikaisesti hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden keskinäinen

kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä. Hoidettavien määrä on kuitenkin suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen sekä toiminnan luonteeseen.” Perhehoitolaki 9 §

Kunta arvioi aina sijoitettavien henkilöiden määrän huomioiden perhehoitajan valmiudet ja mahdollisuudet vastata ikäihmisten tarpeisiin. Lisäksi huomioon otetaan ikäihmisten keskinäinen kanssakäyminen, heidän tarvitsemansa hoivan, huolenpidon, tuen ja ohjauksen määrä sekä perhekodin tilat ja varusteet. Kun perhehoidon toiminnan luonne on perhehoitajan kodissa tapahtuvaa osavuorokautista päiväaikaista perhehoitoa, perhehoidettavien määrä voi harkituissa tapauksissa poiketa perhehoitolaissa asetetusta enimmäismäärästä.

4 Toimeksiantosopimus

”Perhehoitajan ja kunnan välisessä toimeksiantosopimuksessa tulee sopia:

- 1) perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta;*
- 2) perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta;*
- 3) perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta;*
- 4) hoidon arvioidusta kestosta;*
- 5) perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta;*
- 6a) hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisestä;*
- 6) perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta;*
- 7) toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta;*
- 8) tarvittaessa muista perhekotia ja perhehoitoa koskevista seikoista*
- 9) yhteistyöstä kunnan ja perhehoitajan kesken.*

Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoa tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta.” Perhehoitolaki 10 §

Toimeksiantosopimuksessa perhehoitaja ja kunta sopivat perhehoitosuhteeseen liittyvät molempinpuoliset oikeudet ja velvollisuudet. Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perhehoitoon sijoitettavan ikäihmisen osalta erikseen ja aina ennen perhehoitoon tulevan ikäihmisen muuttoa perheeseen tai perhehoitajaksojen aloittamista. Toimeksiantosopimuslomakkeena käytetään liitteen yksi mukaista lomaketta (LIITE 1).

Toimeksiantosopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvottelussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja/t ja kunnan edustaja (viranhaltija). Sen allekirjoittavat molemmat ennakkovalmennuksen käyneet puolisot, kun he molemmat vastaavat perhehoidossa olevien ikäihmisten hoivasta ja huolenpidosta. Toimeksiantosopimus tarkistetaan perhehoitotilanteen muuttuessa ja siinä viitataan päivämäärällä vahvistettuun toimintaohjeeseen, joka on sopimuksen liitteenä. Toimeksiantosopimuksen liitteenä on ikäihmisen hoito- ja palvelusuunnitelma/asiakassuunnitelma, johon on kirjattu

mm. perhehoidossa olevan ikäihmisen muiden palveluiden järjestäminen, edunvalvonta sekä suunnitelma käyttövaroista.

4.1 Perhehoitajaa sijaistavan toimeksiantosopimus

"Kunta tai kuntayhtymä voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä 6 §:ssä säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitetulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan edun mukaiseksi.

Sijaishoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

- 1. sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta;*
- 2. tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta;*
- 3. toimeksiantosopimuksen voimassaolosta;*
- 4. tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista.*

Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään. Sijaishoitajalle järjestettävään koulutukseen ja tukeen sovelletaan 15 §:ää ja hänen sosiaaliturvaansa 20 §:ää." Perhehoitolaki 14 §

Sijaishoitajat ovat käyneet kunnan järjestämän joko perhehoitajille tai kiertäville perhehoitajille tarkoitetun ennakkovalmennuksen. Kunnan perhehoidon yhdys henkilön on varmistettava sijaishoitajan kelpoisuus tehtävän hoitamiseen, yhteisessä tapaamisessa. Sijaishoitajalle toimitetaan hyvän perhehoidon varmistamiseksi tarvittavat ikäihmisiä koskevat tiedot. Perhehoitolain säädökset huomioidaan myös sijaishoidon aikana.

4.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

"Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päätymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi." Perhehoitolaki 12 §

Toimeksiantosopimus irtisanoaan kirjallisesti lomakkeella (LIITE 2). Ensisijaisesti perhehoitoa jatketaan perhekodissa vielä irtisanomisajan. Mikäli perhehoito kuitenkin päättyy irtisanomisaikana, perhehoitajalle maksetaan jäljelle jäävältä irtisanomisajalta hoitopalkkio kokonaisuudessaan.

Toistaiseksi voimassa olevassa toimeksiantosopimuksessa voidaan tarvittaessa sopia määräaika, jonka aikana sopimus voidaan puolin tai toisin päättää ilman irtisanomisaikaa. Tämän ns. tutustumisjakson tarkoitus on varmistaa perhehoidon tarkoituksenmukaisuus niin ikäihmisen, hänen omaisensa kuin perhehoitajan kannalta sekä sitoutuminen perhehoitoon. Ikäihmisen siirtyminen pois perhekodista sovitaan yhdessä neuvotellen osapuolten kesken. Hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksaminen päättyvät ikäihmisen siirtyessä pois perhekodista.

5 Perhehoidon palkkiot ja korvaukset

Perhehoitajalle maksetaan jokaisesta hoidettavasta ikäihmisestä hoitopalkkio ja kulukorvaus. Lisäksi perhehoitajalle maksetaan perhehoidon alkamisen yhteydessä käynnistämiskorvaus yhdessä sovittun tarpeen mukaan. Eduskunta vahvistaa hoitopalkkion sekä kulu- ja käynnistämiskorvauksen vuosittaiset indeksitarkistusten määrät. Perhehoidon yhdyshenkilö yhdessä viranhaltijan kanssa tarkastaa vuosittaiset indeksikorotukset. Hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan toteutuneiden perhehoitojaksojen mukaan seuraavana kalenterikuukautena toimeksiantosopimuksessa sovittuna maksupäivänä.

5.1 Hoitopalkkio

"Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota (hoitopalkkio). Hoitopalkkiota maksetaan perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa vähintään 826,90 euroa. Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne. Edellä 1 momentissa mainittu ja toimeksiantosopimuksessa sovittu hoitopalkkion määrä on tarkistettava kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella." Perhehoitolaki 16 § 1. ja 4. mom.

Perhehoidosta maksettava hoitopalkkio perustuu kunkin perhehoidossa olevan ikäihmisen hoito- ja palvelusuunnitelmassa/ asiakassuunnitelmassa kuvattuun hoivan ja huolenpidon tarpeeseen. Sovitussa saattohoitotilanteessa, erityisessä kuntoutuksen tarpeessa tai muussa vastaavassa **erityistilanteessa** hoivasta ja huolenpidosta maksettavaa hoitopalkkiota voidaan korottaa tapauskohtaisesti maksimissaan 50 %. Tällöin hoivan ja huolenpidon tarve on pysyvästi tai erityistilanteissa tilapäisesti (esim. kuntoutuminen) merkittävästi suurempi kuin normaalisti perhehoidosta vastaavan tahon harkintaan perustuen. Mahdollinen erityistilanne ei kuitenkaan edellytä perhehoidon päättymistä, kun asiasta on sovittu yhteisesti. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa ja siitä kertyy eläkettä. Hoitopalkkion maksuista keskeytysten aikana on tässä toimintaohjeessa sovittu erikseen. Osavuorokautisen perhehoidon palkkioon oikeuttava aika alkaa, kun perhehoitaja aloittaa tehtävän perhekodissa tai ikäihmisen luona.

Perhehoidosta maksettavat hoitopalkkiot:

	Perhehoitajan kodissa	Asiakkaan kodissa
Pitkäaikainen perhehoito	1034 € /kk /hoidettava	-
Mahdollinen korotus	Eryitystilanteissa hoidosta maksettavaa hoitopalkkiota voidaan korottaa max. 50 %	Eryitystilanteissa hoidosta maksettavaa hoitopalkkiota voidaan korottaa max. 50 %
Lyhytaikainen perhehoito	72,37 € / vrk / hoidettava	-
Toisen perhehoitajan sijaistaminen perhekodissa	Alle 6 h 31,02 € / hoidettava 6-12 h 51,69 € / hoidettava Yli 12 h 72,37 € /hoidettava	-

Osavuorokautinen perhehoito	Alle 6 h 31,02 € / hoidettava	3 - 6 h 62,03 €
	6-12 h 51,69 € / hoidettava	6 -12 h 87,88 €
	Yli 12 h 72,37 € /hoidettava	Yli 12 h 129,23 € / vrk

5.2 Kulukorvaus

"Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista perhehoitajalle maksetaan todellisten kustannusten mukainen korvaus (kulukorvaus), kuitenkin vähintään 424,16 euroa perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa, jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu. Kulukorvaus voidaan erityisestä syytä maksaa myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata." Perhehoitolaki 17 § 1 ja 2 mom

"Tämän lain 17 ja 18 §:ssä mainitut määrät sekä toimeksiantosopimuksessa sovitut kulukorvausten määrät on tarkistettava kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti." Perhehoitolaki 19 §

Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa, jonka voi ilmoittaa verottajalle verovähennyuskelpoisena tulonhankkimiskuluna.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa kulukorvaukseen sisältyvät:

- ravintomenot
  - Lääkärin toteamasta erityisruokavaliosta (maidoton ja gluteeniton) aiheutuvat korvaukset maksetaan erikseen (1,80 €/vrk)
- tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet ja laastarit), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata, pesuaineet ja hygienia
  - muilta osin noudatetaan kunnan hoitotarvikejakeluohjelmaa
- asumisesta aiheutuvat menot, kuten jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön kunnossapito, kodin puhtaanapito ja kodin sekä irtaimiston kuluminen
- vaatehuollosta aiheutuvat kustannukset (sähkö, vesi, pesuaineet, koneiden kuluminen)
- omalla autolla ajettut tavanomaiset ikäihmisen asioihin tai mukana olemiseen liittyvät matkakulut
  - perhehoitajan tukimuotoihin liittyvät matkakulut korvataan erikseen
  - toimeksiantosopimuksessa määritellään asiakaskohtaisesti ne matkakulut, jotka korvataan perhehoitajalle erikseen
- ikäihmisten/perhehoidon/perhekodin asioiden hoitamisesta aiheutuvat puhelinkulut
- kiinteistön, kodin irtaimiston sekä henkilö- tai vahinkovakuutukset
- kohtuulliset virkistystoiminnan kulut, kuitenkin niin, että pääsääntöisesti ikäihmisen virkistystoiminnan kulut perhehoidossa oleva ikäihminen maksaa omista varoistaan.

Perhehoidosta maksettavat kulukorvaukset	Perhehoitajan kodissa	Asiakkaan kodissa
Pitkäaikainen perhehoito	631,07 €/kk/hoidettava	
Mahdollinen korotus	Perhehoidosta maksettavaa kulukorvausta voidaan korottaa esim. erityisruokavaliosta 1,80 €/vrk	
Lyhytaikainen perhehoito	23,22 €/vrk/hoidettava	
Toisen perhehoitajan sijaistamisen/perhehoito hoidettavan kotona	kilometrikorvaus 0,44 €/km	kilometrikorvaus 0,44 €/km
Osavuorokautinen perhehoito	Alle 6 h/vrk 7,07 €/vrk/hoidettava 6-12 h/vrk 13,13 €/vrk/hoidettava	

5.3 Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut

Ikäihmisen yksilöllisistä tarpeista johtuvista erikseen sovittavista matkakuluista (esim. säännöllinen kuntoutus) ja perhehoitajan tukimuotoihin (esim. täydennyskoulutus, työnohjaus, vertaistukitoiminta, erikseen sovitut perhehoitajana toimimiseen liittyvät menot) osallistumisesta aiheutuvista matkoista maksetaan perhehoitajalle 0,44 €/km korvausta. Perhehoidon yhdyshenkilö tarkistaa kilometrikorvauksen vuosittain Verohallinnon päätöksen mukaisesti.

5.4 Käynnistämiskorvaus

"Perhehoitajalle maksetaan hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvaus (käynnistämiskorvaus), jonka suuruus on perhehoidossa olevaa henkilöä kohden enintään 3012,25 euroa." Perhehoitolaki 18 §

"Tämän lain 17 ja 18 §:ssä mainitut määrät sekä toimeksiantosopimuksessa sovitut kulukorvausten määrät on tarkistettava kalenterivuosittain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti." Perhehoitolaki 19 §.

Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa perhehoidon käynnistämisen kannalta välttämättömät henkilökohtaiset ja yhteiseen perhekodin talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat välttämättömät korjaus- ja muutostyöt (luiskat, tukikahvat, korotettu wc-istuin), kalustaminen (sänky) ja/tai kodinkoneet. Myös perhekodin piha-alueeseen tarvittavia muutoksia voidaan kattaa käynnistyskorvauksella (esim. piha-alueen aitaaminen turvaliseksi).

Käynnistämiskorvauksella tehtävistä hankinnoista tehdään hankintasuunnitelma ja kustannusarvio ja niistä sovitaan etukäteen kunnan perhehoidon yhdyshenkilö ja perhehoitajan kanssa. Myönnetty käynnistämiskorvaus merkitään toimeksiantosopimukseen ja hyväksytyt hankinnat maksetaan kuitteja vastaan. Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla (vammapalvelulaki tai lääkinnällinen kuntoutus).

Käynnistämiskorvauksella tehtyt kiinteät hankinnat ovat kunnan omaisuutta ja niiden poistoaika on neljä vuotta siten, että hankinnan arvosta poistuu kunakin vuonna neljäsosa (25 %). Mikäli per-

hehoito päättyy lyhemmän ajan kuluessa, voidaan sopia osan takaisinmaksusta, esimerkiksi pyytämällä perhehoitajalta ostotarjous, tai osa hankinnoista palautetaan kunnalle. Kiinteisiin hankintoihin eivät kuulu kulutustavarat, joiden käyttöikä on 1-3 vuotta.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa olevien henkilöiden erityistarpeet huomioidaan jo perhehoitoa suunniteltaessa aina tapauskohtaisesti. Apuvälinetarpeen arvioinnin seurauksena myönnetty päivittäiseen toimintaan liittyvät apuvälineet myönnetään perhehoidon asiakkaalle maksutta apuvälinelainaamosta.

5.5 Perhehoidon hoitopalkkiot ja kulukorvaukset keskeytysten ajalta

5.5.1 Perhehoitajan sairastuessa

Perhehoitajan sairastuessa hänen tulee ilmoittaa sairastumisesta ilman viivytystä perhehoidon yhdyshenkilölle. Mikäli poissaolo jatkuu yli kolme päivää, siitä tulee toimittaa sairauslomatodistus. Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio sairauspäivärahan omavastuuajalta, eli sairastumispäivältä ja yhdeksältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä (sairausvakuutuslaki 8 luku 7 §). Kulukorvauksesta maksetaan samalta ajalta 50 %. Edellytyksenä omavastuuajan palkkion maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairausloman alkua. Perhehoitaja on oikeutettu hakemaan sairauspäivärahaa Kelasta omavastuuajan jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairausvakuutuspäivärahan suuruisena (sairausvakuutuslaki 7 luku 1 §).

Jos perhehoidossa oleva ikäihminen hoidetaan perhehoitajan sairausloman aikana perhekodissa perhehoitajan puolison tai muun oman verkoston avulla (perhehoidon yhdyshenkilön hyväksymä), hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan normaalisti perhehoitajalle tai puolisolalle/muulle verkostolle. Sen lisäksi perhehoitaja voi hakea Kelan sairauspäivärahaa.

5.5.2 Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä

Jos perhehoidossa olevan ikäihmisen perhehoito keskeytyy vähintään kolmen vuorokauden ajaksi yhtäjaksoisesti perhehoitajasta riippumattomasta syystä, kuten hoidettavan sairaalahoidosta tai vierailusta omaisten luona, maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio täysimääräisenä ja ½ kulukorvauksesta yhteensä 30 vuorokaudelta kalenterivuoden aikana, jonka jälkeen maksut lakkaavat. Vuoden kestävän kertymisajan laskenta käynnistyy siitä päivästä, jolloin hoito ensimmäisen kerran keskeytyy yli kolmen vuorokauden ajaksi. Keskeytyksen aikana perhehoitajan edellytetään pitävän yhteyttä ikäihmiseen ja olevan yhteistyössä hoitavan tahon sekä perhehoidon yhdyshenkilön kanssa. Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

Mikäli sovittu lyhytaikainen jakso (korkeintaan 14 vuorokautta) peruuntuu kokonaan myöhemmin kuin kolme vuorokautta ennen jakson alkamispäivää, maksetaan hoitopalkkio kokonaan ja 50 % kulukorvauksesta kolmelta vuorokaudelta. Mikäli jakso peruuntuu tätä aiemmin, ikäihmiselle järjestetään hänen tarvitsemansa palvelut muulla tavoin. Myös perhehoitajan toimeksianto lyhytaikaisesta perhehoidosta pyritään toteuttamaan toisella tavalla tai siirtämään toiseen ajankohtaan.

5.6 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon päättyessä

Mikäli perhehoito päättyy kesken irtisanomisajan, maksetaan perhehoitajalle irtisanomisajan loppuun (2 kuukautta) koko hoitopalkkio ja kulukorvauksesta 50 %. Mikäli tilalle sijoitetaan toinen

ikäihminen pitkäaikaisella toimeksiantosopimuksella, uuden sopimuksen mukainen hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan täytenä vasta irtisanotun sopimuksen irtisanomisajan päätyttyä ja siihen saakka vain ylimenevältä osalta.

Mikäli perhehoito päättyy sovitusti ilman irtisanomisaikaa (ns. tutustumisaika) tai perustuu toimeksiantosopimuksen purkamiseen, palkkiot ja kulukorvaukset päättyvät ikäihmisen siirtyessä pois perhekodista.

Kuolemantapauksen yhteydessä maksetaan hoitopalkkiota täysimääräisenä ilman korotuksia ja 50 % kulukorvauksesta kuukauden ajan. Jos tilalle sijoitetaan toinen ikäihminen, kulukorvaus maksetaan uuden ikäihmisen toimeksiantosopimuksen mukaisesti.

Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset keskeytysten ajalta		
	Hoitopalkkio	Kulukorvaus
Keskeytysten aikana		
Perhehoitajan sairastuessa	sairauspäivärahan omavastuuajalta, eli sairastumispäivältä ja max. yhdeksältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä (huom. ennalta sovitut hoitopäivät)	50 % sairauspäivärahan omavastuuajalta, eli sairastumispäivältä ja yhdeksältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä
Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä	täysimääräisenä 30 vuorokautta kalenterivuoden aikana	50 % 30 vuorokautta kalenteri vuoden aikana
Sovittu lyhytaikainen jakso (korkeintaan 14 vuorokautta) peruuntuu kokonaan myöhemmin kuin 3 vuorokautta ennen jakson alkamispäivää	täysimääräisenä 3 vuorokaudelta	50 % 3 vuorokaudelta
Päättyessä		
Päättyy kesken irtisanomisajan (2 kk)	täysimääräisenä 2 kuukautta	50 % 2 kuukautta
Päättyy tutustumisaikana/ toimeksiantosopimuksen purkaminen	päättyy, kun ikäihminen siirtyy pois	päättyy, kun ikäihminen siirtyy pois perhekodista
Kuolemantapaus	täysimääräisenä ilman korotuksia kuukauden ajan	50 % kuukauden ajan

6 Perhehoitajan asema

6.1 Perhehoitajan oikeus vapaaseen

"Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, kunnan tai kuntayhtymän tulee järjestää perhehoitajalle mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana.

Perhehoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi." Perhehoitolaki 13 §

Ikäihmisten perhehoito sitoo perhehoitajan ympärivuorokautisesti tehtävään ja läsnäoloon. **Pitkäaikaisessa perhehoidossa** perhehoitajalle kertyy vapaata 3 vuorokautta kalenterikuukaudessa, ja ne tulee pitää kokonaisina vuorokausina (yhteensä 36 vuorokautta vuodessa). Lähtö- ja paluupäivä eivät kuluta vapaapäiviä vähintään viikon mittaisessa vapaassa. Sitä lyhemmän vapaan osalta lähtö- ja paluupäivästä sovitaan kuluksi yhteensä yksi vapaapäivä. Vapaalle lähteminen suositellaan tapahtuvaksi klo 12–14 välisenä aikana, jolloin myös perhehoitajan sijaisen perehdytys sen hetkiin tilanteeseen tapahtuu. Perhehoitajan tulee itse huolehtia siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen kuluvan kalenterivuoden aikana. Vapaita ei kerry, mikäli perhehoitaja ei ole toiminut toimeksiantosopimusten perusteella 14 vuorokautta kalenterikuukaudessa perhehoitajana. Sijaisjärjestelyjen vuoksi vapaat sovitaan kunnan kanssa vähintään kuukautta ennen loman ajankohtaa.

Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi henkilö, tulee vapaa järjestää kaikkien perhehoidossa olevien ikäihmisten osalta yhtä aikaa. Perhehoitajan vapaan toteuttamisesta ja korvausten suorittamisesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa. Perhehoidon yhdyshenkilö järjestää yhteistyössä perhehoitajan ja kunnan kanssa perhehoidossa olevien ikäihmisten hoidon perhehoitajan vapaan aikana.

Sijaisjärjestelyn vaihtoehdot kunnan resurssien mukaan:

- toimeksiantosopimus tehdään sijaisuuden ajaksi kiertävän perhehoitajan kanssa
- toimeksiantosopimus tehdään toisen perhehoitajan kanssa, ja ikäihminen siirtyy vapaan ajaksi hänen luokseen
- perhehoitajalle maksetaan korvaus, jonka avulla hän järjestää sijaishoidon itse
- ikäihmiselle järjestetään muu lyhytaikaishoito
- ikäihmisen läheiset vastaavat hoivasta ja huolenpidosta perhehoitajan vapaan ajan, jolloin kunta hyvittää asiakasmaksut vapaan ajalta
- Perhehoitajalle voidaan myöntää perhehoitajan vapaan palveluseteli vapaapäivien tai asiointivapaan järjestämiseksi

Jos perhehoitaja järjestää itselleen lisävapaata oman läheisverkostonsa avulla, vapaa ei kuluta hänen edellä kuvattua oikeuttaan vapaisiin ja perhehoitaja vastaa itse sijaiskuluista. Vähintään vuorokauden kestävät lisävapaat tulee ilmoittaa perhehoidon koordinaattorille. Sijaisen tulee olla perhehoidon yhdyshenkilön tiedossa ja hyväksymä.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy vapaata 2 vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimusten perusteella perhehoitajana vähintään 14 vuorokautta. Kertyneet vapaapäivät korvataan perhehoitajalle rahana. Jos perhehoitajalla on hoidettavana ikäihmisiä vähintään 21 vuorokautta kuukaudessa tai enemmän, perhehoitajalle kertyy 3 vuorokautta vapaata.

6.2 Maksut perhehoitajan vapaan ajalta

Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle maksetaan vapaan ajalta täysi hoitopalkkio ja 50% kulukorvauksesta, jos ikäihminen on sijoitettuna muualle. Jos perhehoitajalle tulee sijainen perhekotiin, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus täysimääräisinä.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyneet vapaat korvataan rahana toimeksiantosopimuksessa sovittuna ajankohtana. Maksuperusteena on kunkin kuukauden hoitopalkkio jaettu- na toteutuneiden hoitovuorokausien määrällä.

Perhekotiin perhehoitajan vapaiden ajaksi tulevalle **perhehoitajan sijaiselle** maksetaan hoitopalkkio sijaisuusajalta lyhytaikaisen perhehoidon palkkioiden mukaisesti kunkin ikäihmisen perhehoidosta. Palkkiot maksetaan myös saapumis- ja lähtöpäivältä. Mikäli pitkä sijaisuus jaetaan usean kiertävän perhehoitajan kesken, vaihtopäiviltä maksetaan puoli vuorokausipalkkiota kummallekin. Mikäli ikäihmisen perhehoito järjestetään toisessa perhehoidossa, maksetaan sijaisena toimivalle perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus lyhytaikaisen perhehoidon palkkioiden mukaisesti jokaisesta ikäihmisestä. Palkkiot ja kulukorvaukset maksetaan myös saapumis- ja lähtöpäivältä.

Perhehoidon päättyessä pitämättömät vapaat korvataan rahana kuten tilanteessa, jossa vapaat olisivat toteutuneet.

6.3 Perhehoitajan eläketurva

"Toimeksiantosuhteisen perhehoitajan eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaisissa (81/2016)." Perhehoitolaki 20 § 1 mom

Perhehoitajan eläketurva määräytyy peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion perusteella. Perhehoitajan vanhuuseläkeiän alaraja nousee asteittain siten, että 1962 syntyneillä se on 65 vuotta. Yläikäraja on aina 5 vuotta korkeampi. Yli 70-vuotiaiden perhehoitajien kanssa käydään arviointikeskustelu perhehoidon jatkamisesta ja tarvittaessa voidaan pyytää terveydentilasta lääkärintodistus. Perhehoitajan on ilmoitettava perhehoidon koordinaattorille eläkkeelle siirtymisestä vähintään kaksi kuukautta etukäteen.

6.4 Perhehoitajan, perhehoidossa olevan ikäihmisen sekä perhehoidon vakuutukset

"Toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan tai kuntayhtymän on vakuutettava perhehoitaja työtapaturma- ja ammattitautilain 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella. Perhehoitajaan sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työntekijästä, ja kuntaan tai kuntayhtymään sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työnantajasta." Perhehoitolaki 20 § 2 mom

Perhehoidon järjestämisestä vastaava taho vakuuttaa toimeksiantosopimuksen allekirjoittaneen/allekirjoittaneet työssä tapahtuvan tapaturman varalta. Perhehoidon järjestämisestä vastaavalla taholla ei ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa tapaturmavakuutusta perhehoidossa olevalle ikäihmiselle tai vakuutusta perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamiin vahinkoihin. Tämän vuoksi on suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen, ja varmistaa, että se sisältää myös perhehoidossa olevien ikäihmisten vahinkovakuutuksen.

7 Perhehoitajan tuki

"Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Perhehoitajalle on järjestettävä riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää." Perhehoitolaki 15 §

Perhehoitolain mukaisena vastuutyöntekijänä toimii perhehoidon yhdyshenkilö. Perhehoidossa olevan ikäihmisen hoito- ja palvelusuunnitelmasta vastaa kunnan työntekijä, joka tuntee ikäihmisen parhaiten yhteistyössä perhehoidon vastaavan henkilön kanssa.

Perhehoitolain 10 § mukaan toimeksiantosopimuksessa sovitaan yhteistyöstä kunnan ja perhehoitajan kesken. Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä. Käytännössä yhteistyö perhehoidon yhdyshenkilö ja perhehoitajan kesken toteutuu säännöllisellä yhteydenpidolla puhelimitse, etäyhteyksillä ja sähköpostilla sekä eri tavoilla järjestetyissä tapaamisissa perhekodissa ja sen ulkopuolella. Vuosittaisessa kehityskeskustelussa perhehoitaja ja perhehoidon yhdyshenkilö arvioivat myös yhteistyön toimivuutta.

7.1 Perhehoitajan valmennus, yhteistyö, täydennyskoulutus ja työnohjaus

"Perhehoidon järjestämisestä vastaava kunta tai kuntayhtymä vastaa toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla perhehoitajalle annettavasta tarvittavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä perhehoitajaksi aikovalle henkilölle annettavasta ennakkovalmennuksesta." Perhehoitolaki 15 §

Ennakovalmennus on tarkoitettu perhehoitajaksi aikoville henkilöille ennen perhehoidon aloittamista. Ennakovalmennuksessa käytetään Perhehoitoliiton ikäihmisten perhehoidon valmennusohjelmaa. Alueella uutena aloittavan, muualla aiemmin jo toimineen perhehoitajan valmennuksesta sovitaan tapauskohtaisesti ja se toteutetaan perhehoitajan tarpeiden ja ikäihmisen hoito- ja palvelusuunnitelman perusteella. Perhehoitajan jo suorittamasta ikäihmisten perhehoidon ennakovalmennuksesta saatu todistus ja loppuarvioinnin sisältö tarkastetaan ja käydään läpi yhdessä keskustellen.

Yhteydenpito perhehoitajan ja perhehoitoa järjestävän tahon välillä vähintään kerran kuukaudessa tai tarvittaessa ja siinä hyödynnetään ensisijaisesti etäyhteyksiä.

Perhehoitajat saavat **täydennyskoulutusta** kunnan omille työntekijöille suunnatuissa koulutuksissa. Erityisesti ikäihmisten palveluja ja laatua koskevat paikkakunnalla järjestettävät koulutukset sopivat perhehoitajille.

Perhehoitajille järjestetään **työnohjausta** tarvittaessa ryhmä- tai yksilötyönohjauksena perhehoitajan ja/tai perhehoidon yhdyshenkilön aloitteesta.

Perhehoidon valmennuksen järjestämistä ja ajankohtaisia asioita käsitellään perhehoidon yhdyshenkilön koordinoimana.

7.2 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset

"Kunnan on tarvittaessa järjestettävä toimeksiantosopimuksessa sovittavalla tavalla perhehoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja. Päätoimiselle perhehoitajalle mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen on järjestettävä vähintään joka toinen vuosi." Perhehoitolaki 15 a §

Hyvinvointi- ja terveystarkastukset järjestetään perhehoitajan asuinkunnan terveyskeskuksessa ja sen sisältö vastaa soveltuvin osin sosiaali- ja terveysministeriön ohjetta perhehoitajien terveystarkastuksesta. Tarkastuksessa käytetään omaishoitajien jaksamisen ja tuen arviointiin tarkoitettua mittareita tai lomakkeita.

Tarkastuksen sisältö vastaa Kuntaliiton ohjetta perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastuksista (2017). <https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Perhehoitajien%20hyvinvointi-%20ja%20terveystarkastukset.pdf> (Kuntaliitto; perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset käytännöksi kunnissa 8.6.2017). Hyvinvointi- ja terveystarkastuksessa terveydenhuollon ammattilainen arvioi tilannetta yhdessä perhehoitajan kanssa ja laatii yhteenvedon tilanteesta sekä tarvittavista jatkotoimista.

8 Perhehoidossa olevaa ikäihmistä koskevat asiat

8.1 Ikäihmisen asema ja oikeudet

"Ikäihmisellä on oikeus arvokkaaseen vanhuuteen, hoito- ja palvelusuunnitelman mukaiseen hoivaan ja huolenpitoon ja hyvään kohteluun." Vanhuspalvelulaki ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000).

8.2 Hoito- ja palvelusuunnitelma / asiakassuunnitelma

Jokaiselle perhehoitoa aloittavalle ikäihmiselle tehdään tai päivitetään hoito- ja palvelusuunnitelma yhteistyössä perhehoidon vastuutyöntekijän, kunnan yhdyshenkilön, perhehoidossa olevan ikäihmisen ja hänen lähiomaistensa, perhehoitajan sekä tarvittavien muiden ikäihmisen hyvinvointiin osallistuvien työntekijöiden kanssa (viimeisin hoitotaho). Suunnitelmaan kirjataan perhehoidon tavoitteet ja toteuttaminen. Hoito- ja palvelusuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään terveydentilan ja/tai toimintakyvyn muuttuessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Hoito- ja palvelusuunnitelmaan liitetään erillinen suostumus tietojen luovuttamisesta eri hoitotahojen välillä sekä mahdollinen hoitotahto.

Perhehoitajalle toimitetaan turvallisen perhehoidon toteuttamiseksi ja hoidettavan toimintakyvyn seurannan turvaamiseksi ikäihmistä koskevat tiedot, kuten henkilötiedot, diagnoosit, toimintakyvyn kuvaus, ajantasainen lääkelista, lääkehoito, allergiat, ruokavalio, tarvittava seuranta (paino, laboratoriokokeet), mahdollinen elvytyskielto sekä omaisten yhteystiedot.

8.3 Ikäihmisen lääkehoito perhehoidossa

Pitkäaikaisessa perhehoidossa ikäihmisen lääkehoito toteutetaan yhteistyössä kotipalvelun ja kotisairaanhoidon kanssa. Ensisijaisesti perhehoidossa olevan ikäihmisen lääkkeiden jakaminen toteu-

tetaan annosjakeluna apteekissa (Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu, dnro 809/4/11, lääkkeiden annosjakelusta avohoidossa). Lyhytaikaisessa perhehoidossa ikäihmisellä tulee olla mukana perhekotiin tultaessa ajantasainen lääkelista ja lääkkeiden tulee olla jaeltuina dosetteihin perhehoitojakson ajaksi. Pistoshoitoa vaativa lääkehoito toteutetaan joko koulutuksen saaneen ja osaamisen tason varmistaneen perhehoitajan toimesta tai kotihoidon toimesta. Perhehoitajaa tuetaan riittävän osaamisen saavuttamiseen lääkehoidon käytäntöjen, vaikutusten ja seurannan osalta.

8.4 Perhehoidon asiakasmaksut

Perhehoidon asiakasmaksuista säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen (912/1992)19 §:ssä. Perhehoitolaissa tarkoitettua perhehoidosta lukuun ottamatta lastensuojelulain perusteella järjestettyä perhehoitoa, voidaan periä asiakasmaksulain 7 c §:ssä säädetty maksu. Kehitysvammaisten erityishuollossa perittävät perhehoidon maksut määräytyvät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 4 §:n 2 momentin mukaan.

Pitkäaikaisesta perhehoidosta maksu määräytyy maksukyvyn mukaan Pelkosenniemen tehostetun palveluasumisen maksukäytänteiden mukaisesti. Se sisältää ikäihmiselle kaikki asumisen, ruuan, tarvikkeiden, hoivan ja huolenpidon sekä hoidon kulut, eikä häneltä peritä päällekkäisiä maksuja muista avohoidon palveluista, kuten kotihoidosta. Sairaalahoidon ajalta perhehoidon asiakasmaksu keskeytetään niin, että päällekkäisiä maksuja ei aiheudu. Asiakasmaksua voidaan huoventaa kunta käytännön mukaisesti, mikäli asiakkaalle kertyy lääkekuluja, terveydenhuollon maksuja tms. niin paljon, että hän ei taloudellisesti niistä selviä.

Asukkaan maksuosuuden määrittelyssä huomioidaan, että asukkaalle jää säännöllisistä kuukausituloistaan omaan käyttöön kunnan käytännön mukainen osuus.

Lyhytaikaisesta perhehoidosta peritään 35 €/vrk. Mikäli lyhytaikaista perhehoitoa järjestetään omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi, asiakkaalta peritään omaishoidon lakisääteinen maksu 11,40 € /vrk. Lyhytaikaisessa perhehoidossa oleva ikäihminen maksaa omat terveydenhuoltomekonsa, kuten sairaalahoidon, reseptilääkkeet, ambulanssikyydit jne.

Osavuorokautisesta perhehoidosta peritään alle 6 h/vrk 18 € ja 6-12 h/vrk 25 €. Nämä eivät kerrytä asiakkaan maksukattoa.

Ikäihmisen kodissa tapahtuvan perhehoidon asiakasmaksua määriteltäessä huomioidaan, että hoito tapahtuu asiakkaan omalla kustannuksella tilojen, ateriaiden ja tarvikkeiden osalta eikä se vaadi myöskään kuljetusten järjestämistä. Ikäihmisen kodissa tapahtuvasta osavuorokautisesta perhehoidosta peritään alle 6 h/vrk 12€ ja 6-12 h/vrk 19€. Omaishoitoperheen kodissa tapahtuvasta omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikaisesta perhehoidosta ei peritä asiakasmaksua.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n mukaan asiakasmaksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Kuljetukset perhehoitoon ja perhehoidosta pois ovat asiakkaalle omakustanteisia. Tarvittaessa ne voidaan järjestää vammaispalvelulain tai sosiaalihuoltolain mukaisina kuljetuksina.

Asiakasmaksut perhehoidossa	
Pitkäaikainen perhehoito	tehostetun palveluasumisen maksukäytänteiden mukaan
Lyhytaikainen perhehoito	35 €/vrk
Osavuorokautinen hoito perhekodissa	
alle 6 h/vrk	18€
	25€
6-12h/vrk (päivä/ yö)	Omaishoitajan vapaan ajaksi järjestetty hoito 11,40 € / vrk
Ikäihmisen kodissa tapahtuva perhehoito	12 €
alle 6h/vrk	19 €
	Omaishoitajan vapaan ajaksi järjestetty hoito 11,40 €/ vrk
6-12h/vrk	
säännöllisistä kuukausituloistaan omaan käyttöön	kunnan käytännön mukaan

8.5 Perhehoidossa olevan ikäihmisen yksityis- ja käyttövarat

Perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen, hänen edunvalvojalleen tai omaiselleen. Perhehoitajan tulee neuvotella ikäihmisen varojen käyttöä koskevista periaatteista ikäihmisen, hänen edunvalvojansa tai omaisensa kanssa. Perhehoitaja ei voi toimia perhehoidossa olevan henkilön edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana. Perhehoitoon tulevalle henkilölle voidaan tarvittaessa hakea edunvalvoja.

Asiakkaan henkilökohtaisia menoja ovat esimerkiksi parturi tai kampaaja, jalkahoito, tapahtumiin osallistuminen (liput tai pääsymaksut), matkojen omavastuut ja pienet hankinnat. Henkilökohtaisten menojen maksamisen käytännöistä (käteinen ja kuitit tai laskutus) sovitaan ikäihmisen, hänen läheisensä tai edunvalvojansa ja perhehoitajan kesken.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan ikäihmisen perhekodissa olevasta irtaimesta omaisuudesta on pidettävä omaisuusluettelo. Luettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää sitä yhdessä ikäihmisen, hänen edunvalvojansa tai omaisensa sekä perhehoidon yhdyshenkilön kanssa.

8.6 Perhehoidossa olevan ikäihmisen valitus- ja vaikutusmahdollisuudet

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun. Asiakkaalla on oikeus tehdä saamastaan hoivasta- ja huolenpidosta sekä kohtelusta valitus sosiaalihuollon viranhaltijalle.

Jos ikäihminen on tyytymätön saamaansa hoivaan ja huolenpitoon tai kohteluun, hän voi pyytää oman kotikuntansa sosiaaliasiamiestä toimimaan sovittelijana, joka seuraa ikäihmisen oikeuksia ja

asemaa. Ikäihmistä on neuvottava muistutuksen tekemisessä. Asiakkaalla on oikeus hakea muutosta päätöksiin sekä kannella asiastaan sosiaalihuoltoa valvoville viranomaisille. Ennen näitä toimenpiteitä on hyvä keskustella asiasta joko perhehoitajan tai kunnan perhehoidosta vastaavan henkilön kanssa.

Perhehoitajalla on ilmoitusvelvollisuus havaitsemistaan perhehoidossa olevan ikäihmisen sosiaalihuollon toteutumiseen liittyvistä epäkohdista (sosiaalihuoltolaki 48§).

8.7 Ikäihmisen kuolema perhekodissa

Perhehoitajalla tulee olla tieto perhehoidossa olevan ikäihmisen mahdollisesta hoitotahdosta ja hoidon linjauksista, jonka mukaisesti hän toimii. Jos ikäihminen kuolee perhekodissa, perhehoitaja soittaa hätänumeroon 112 ja ilmoittaa kuolemantapauksesta. Tämän jälkeen vainaja siirretään terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa ikäihmisen kuolemasta ilman viivettä omaisille ja perhehoidon yhdyshenkilölle. Perhehoidon yhdyshenkilö ottaa tämän jälkeen yhteyttä ikäihmisen omaisiin ja keskustelee heidän kanssaan esimerkiksi käytännön asioiden järjestämisestä. Perhehoidon yhdyshenkilö järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen. Perhekodissa voidaan järjestää hartaus- tai muisteluhetki mahdollisesti yhteistyössä seurakunnan tai muun toimijan kanssa.

9 Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet

Perhehoitajan ja kunnan oikeudet ja velvollisuudet perustuvat lainsäädäntöön. Perhehoitajan vastuisiin kuuluvat hyvän, hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisen perhehoidon toteuttaminen, perheenjäsenenä olemisen turvaaminen ikäihmiselle, sitoutuminen toimimaan yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden sekä ikäihmisten läheisten kanssa. Perhehoitajan tulee ilmoittaa perhehoitoon liittyvistä muutoksista perhehoidon yhdyshenkilölle.

9.1 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys

Perhehoitajalla on oikeus saada sellaiset hoidettavaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä hoivan ja huolenpidon toteuttamiseksi (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 17 §). Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukitussa paikassa. Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä kuntaan.

9.2 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus

Perhehoitajalla on elinikäinen vaitiolovelvollisuus (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 15 §) eli perhehoitaja ei saa ilmaista ikäihmistä koskevia salassa pidettäviä tietoja sivullisille myöskään siltä osin kuin ne koskevat muita kuin häntä itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi eikä toisen vahingoksi. Salassa pidettävistä tiedoista voi antaa tietoa sivullisille henkilön omalla ja/tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella. Laillisella edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja.

Salassa pidettäviä tietoja ovat mm. tiedot varallisuudesta tai taloudellista asemasta, tiedot terveydentilasta, vammaisuudesta tai sosiaali- ja terveydenhuollon tai kuntoutuksen palveluista, tiedot seksuaalisesta käyttäytymisestä tai suuntautumisesta, tiedot poliittisesta vakaumuksesta tai elintavoista, tiedot osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan harrastuksiin, tiedot perhe-elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista tai muut henkilön yksityiselämään liittyvät arkaluonteiset asiat.

9.3 Perhehoitajan ilmoittamisvelvollisuus

"Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan perhehoidossa tapahtuneista muutoksista vastuutyöntekijälle siihen kuntaan, joka on sijoittanut hoidettavan sekä kuntaan, jossa perhekoti sijaitsee."
Perhehoitolaki 21 §

Perhehoitajan vastuulla on ilmoittaa perhehoidon yhdys henkilölle:

- perhehoidossa oleviin ikäihmisiin liittyvistä perhehoitoon vaikuttavista toimintakyvyn ja/tai terveydentilan muutoksista
- suunnitelmista ottaa lisää henkilöitä perhehoitoon toiselta sijoittajalta
- elämäntilanteen muutoksista; sairastuminen, muut esteet toimia perhehoitajana
- perhesuhteiden muutoksista
- perhekodissa tapahtuvista muutoksista (esim. remontti, kotieläimet)
- ulkomaanmatkoista perhehoidossa olevan henkilön kanssa
- muista perhehoitajana toimimiseen vaikuttavista asioista
- sattuneista tapaturmista, väkivallasta ja pakkotoimenpiteistä (ilmoitettava aina myös kirjallisena)

Perhehoitajalla on oikeus toimeksiantosopimuksessa sovittaviin asioihin, perhehoidon toteuttamisen kannalta tarvittavien ikäihmistä koskevien tietojen saantiin, peruseläketurvaan, tapaturmavaikutukseen sekä kuulluksi tulemiseen perhehoitoon liittyvissä asioissa.

10 Kunnan oikeudet ja velvollisuudet

Kunnan oikeudet

- Tehdä yhteiseen neuvotteluun perustuva päätös ikäihmisen perhehoitopaikasta.
- Saada tieto perhehoidosta ja perhekodissa suunnitelluista/tapahtuneista muutoksista.

Kunnan velvollisuudet

- Antaa perhehoitajalle ikäihmisen hoivan ja huonepidon toteuttamisen kannalta välttämättömät ikäihmistä koskevat tiedot
- Järjestää perhehoidon tuki
- nimetä vastuutyöntekijä perhehoitajalle
- Järjestää perhehoitoon sijoitetun ikäihmisen tarvitsemat palvelut
- Arvioida perhehoitoa yhdessä perhehoitajan kanssa
- Valvoa perhehoitoa

11 Perhehoidon valvonta

"Hoidettavan sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu tämän lain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään sen kunnan toimesta, johon henkilö on sijoitettu. Sekä sijoittajakunnan että sijoitus-kunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan tässä laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi.

Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana.

Jos perhekoti tai siinä annettu hoito ja kasvatustodetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, toimielimen on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjausasiassa. Jollei korjausta ole asetussa määräajassa tapahtunut, toimielimen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

Palvelujen valvontaan ja toimenpiteisiin valvonnan yhteydessä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sovelletaan ammatillisten perhekotien ja muiden yksityisten perhehoidon palveluntuottajien osalta, mitä yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 4 luvussa säädetään." Perhehoitolaki 22 §

Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta vastuutyöntekijän yhteydenpito, toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä. Yhteistyön ja tuen toimiessa myös perhehoidon arviointi ja valvonta voivat toteutua tarkoitetulla tavalla. Perhehoidon valvonnan painopisteenä on perhehoidon riittävän tuen järjestäminen, jotta puutteiden tai epäkohtien ilmaantuminen pystytään ehkäisemään ennalta tai niihin voidaan puuttua varhaisessa vaiheessa. (STM 2017:25 Perhehoitolain toimeenpanon tuki.)

Kunnalla on omavalvontasuunnitelma perhehoitoon. Perhehoidon järjestäjä vastaa perhehoidon toteutumisen seurannasta ja valvoo sen laatua osana omavalvontaa. Toimeksiantosuhteinen perhehoito rinnastetaan julkisen sektorin itsensä tuottamiin palveluihin, joten perhehoitoon ei sovelleta lakia yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011).

Toimeksiantosuhteisen perhehoidon ennakoivaa valvontaa ovat perhehoitajalle annettu ohjaus ja tuki sekä perhehoidon seuraaminen ja perhehoidolle asetettujen tavoitteiden arviointi yhteistyössä perhehoitajan kanssa. Perhehoitajalle annetaan valvontakäyntiin liittyvät asiakirjat etukäteen täytettäväksi, jotka käydään valvontakäynnillä yhdessä keskustellen läpi. Perhehoitajat arvioivat omaa toimintaansa itsearviointilomakkeella, jonka pohjalta perhehoitaja ja perhehoidon yhdys-henkilö käyvät kehityskeskustelun vuosittain.

12 Perhehoidon yhteystiedot

Pelkosenniemen perhehoidon yhdysenkilöt:

Sosiaalijohtaja

puh. 040 532 0474

Palvelukodin johtaja

puh. 0400 406 481

Sosiaalipalvelusihteeri

puh. 040 578 0590